

PAPLAŠINĀT PROFESIONĀLĀS IESPĒJAS AGRĀK SODĪTIEM CIVĒKIEM

Aicinām paplašināt darba iespējas cilvēkiem ar dzēstām sodāmībām pagātnē, atceļot absolūtos aizliegumus, kas normatīvajos aktos šobrīd viņiem noteikti vairākās profesiju un amatu jomās un veicot normatīvajos aktos nepieciešamos grozījumus. Vairākas profesijas un jomas regulējošos normatīvajos aktos šobrīd noteikts absolūts aizliegums ieņemt šos amatus cilvēkiem, kuri jebkad sodīti, neatkarīgi no izdarītā likumpārkāpuma veida un laika, kas pagājis kopš izdarīšanas brīža. Šāds ierobežojums noteikts, piemēram, prakses ārstiem, militārā dienesta amatpersonām, zvērinātiem advokātiem, zvērinātiem notāriem un arī citu nozaru speciālistiem. Tāpēc, piemēram, cilvēks, kurš, būdams nepilngadīgs, vienreiz dzīvē ar nosacītu brīvības atņemšanas sodu notiesāts par zādzību, nespēs nekad kļūt par prakses ārstu, dienēt militārajā dienestā, Zemessardzē, strādāt Valsts policijā, kļūt par zvērinātu advokātu vai notāru.

Uzskatām, ka labums, kuru Latvijas sabiedrība iegūst, absolūti liedzot ieņemt noteiktus amatus agrāk sodītām personām, nav samērīgs ar uzliktajiem profesionālās karjeras ierobežojumiem. Cieš gan pats cilvēks, gan Latvijas sabiedrība, kas tādējādi zaudē arī labus profesionāļus, kuri dzīvē izdarījuši kļūdu, taču apliecinājuši izdarītos secinājumus ar dzīvesveidu un likumu ievērošanu. Saskaņā ar Centrālās statistikas pārvaldes datiem, 2018.gadā ar kriminālsodiem tika sodīti 9102 cilvēki, 2017.gadā 9785, bet 2016.gadā 10478 cilvēku. Uz mūsu valsts iedzīvotāju kopskaita fona, tā ir liela cilvēku grupa. Nav nedz racionāli, nedz humāni pilnībā liegt šiem cilvēkiem darbību valstij svarīgās jomās, it sevišķi ievērojot to, ka iedzīvotāju kopskaits Latvijā ik gadu sarūk. Jāatzīst arī, ka šāds profesiju pieņemšanas un amatu ieņemšanas aizliegums laupa jēgu sodāmības dzēšanai kā krimināltiesību institūtam.

Kā izvērtēt, vai cilvēks pēc izciestā soda mainījis savu attieksmi un neapdraudēs sabiedrības un citu cilvēku intereses, strādājot savā arodā? Jau šobrīd vairākos normatīvajos aktos svarīgs izvērtēšanas kritērijs ir sodāmību dzēšana, kas notiek, paejot likumā paredzētajam laikam pēc soda izciešanas, ja nav izdarīts jauns noziedzīgs nodarījums. Vairākās jomās šāds absolūts aizliegums ir atcelts attiecībā uz dzēstām sodāmībām. Cilvēki ar dzēstām sodāmībām šobrīd var kļūt, piemēram, par Saeimas deputātiem, Valsts prezidenta amata kandidātiem un valsts civildienesta ierēdņiem. Citās profesiju jomās aizliegums attiecināts uz personām, kas izdarījuši noteikta veida noziedzīgus nodarījumus. Piemēram, personas, kuras pēc sodāmības dzēšanas vai noņemšanas vēlas strādāt par skolotājiem, izvērtē Izglītības kvalitātes valsts dienests, lemjot vai šo cilvēku pieņemšana darbā nekaitē izglītojamo interesēm. Tādējādi šajos likumos ir precīzi definēts, kā noteikt, vai cilvēka dzīve liecina par iespējamu apdraudējumu sabiedrībai.

Sekojošiem pozitīvajiem piemēriem, nepieciešami precizējumi normatīvajos aktos, kuros noteikti absolūti aizliegumu cilvēkiem ar sodāmībām sākt darbu kādā no sabiedrībā svarīgām jomām. Tā vietā, lai noteiktu aizliegumu visiem jebkad sodītiem cilvēkiem ieņemt noteikta veida amatus, būtu lietderīgāk izvērtēt cilvēka personību un izdarīto noziedzīgo nodarījumu, izdarot secinājumus par viņa atbilstību attiecīgajai profesijai. Tas ir svarīgi gan tāpēc, lai ievērotu šo cilvēku tiesības attīstīt sevi un veidot par pilntiesīgiem sabiedrības locekļiem jebkurā no izvēlētajām profesijām, gan arī, lai mēs – sabiedrība – nezaudētu labus karavīrus, advokātus vai ārstus vienreiz izdarītas kļūdas dēļ.